

KPSS VATANDAŞLIK · ÜNİTE 5 / 8 · ANAYASA VE İNSAN HAKLARI HUKUKU

Yürütme: KPSS Hap Bilgi

2017'deki anayasa değişikliğiyle yürütme tek başlı oldu: Bakanlar Kurulu ve Başbakanlık kalktı, yürütme yetkisi **Cumhurbaşkanında**. ÖSYM 2014-2024 arasında bu üniteden **11 soru** sordu.

Üç soru eski kurala göre cevaplandı (Meclis dışından aday, boşalan bakanlık, olağanüstü hâlde KHK). Not hem o yılın cevabını hem bugünkü kuralı veriyor: sınavda bugünkü kural sorulur.

Bu ünite

11 çıkmış soru (2014-2024)

bu bloktan yılda ~3 soru

11 ÖSYM tuzağı

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

11 sorunun 5'i tek konudan geldi: Cumhurbaşkanı: seçim, and, görevler.

Cumhurbaşkanı: seçim, and, görevler ■■■■■ 5 soru

2017 Meclis dışından aday için kaç milletvekili? 2019 Aday göstermek için yüzde kaç oy?

2020 Hangisi Cumhurbaşkanının görevi değil?

2023 Yürütme yetkisini Anayasa'ya uygun kim kullanır?

2023 Cumhurbaşkanı andında olup milletvekili andında olmayan

Bağlı kurullar ve olağanüstü hâl ■■■■ 4 soru

2016 Devlet Denetleme Kurulu kime bağlı? 2017 Hangisi olağanüstü hâlin sonucu değil?

2018 MGK gündemini kim düzenler? 2023 İdareyi denetleyen, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurul

Bakanlar ■■ 2 soru

2016 Boşalan bakanlığa en geç kaç gün içinde atama?

2021 Bakan atanan milletvekili TBMM'de ne yapar?

Yıllar 2014-2024 KPSS Genel Kültür testlerinden. Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yıla işaretli.

2) Cumhurbaşkanı: Seçim ve And

Yürütme kimde?

- Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanındır: Anayasa'ya ve kanunlara uygun olarak kullanır (md. 8). Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar ayrıca sayılmaz.

KPSS 2023

- Cumhurbaşkanı Devletin başı; Türkiye Cumhuriyetini ve milletin birliğini temsil eder (md. 104).

Cumhurbaşkanı nasıl seçilir? (md. 101)

- 1) Şartlar: 40 yaş, yükseköğrenim, milletvekili seçilme yeterliliği.
 - 2) Aday gösterme: siyasi parti grupları, son genel seçimde tek başına ya da birlikte en az yüzde beş oy alan partiler ve en az 100.000 seçmen. KPSS 2019
 - 3) Doğrudan halk seçer; geçerli oyların salt çoğunluğu gerekir.
 - 4) İlk turda çıkmazsa ikinci pazar ilk iki aday arasında ikinci tur; çok oy alan kazanır.
 - 5) Görev süresi beş yıl; bir kişi en fazla iki kez seçilir. İkinci dönemde TBMM seçimleri yenilerse bir kez daha aday olabilir.
- ↳ 2017'de sorulan eski kural: Meclis dışından aday için 20 milletvekilinin yazılı teklifi. 2017 değişikliğiyle kalktı. KPSS 2017

⚠ ÖSYM tuzağı

Yüzde beş aday gösterme eşiği. Yüzde üç partilerin hazine yardımı alma eşiğiydi; yüzde on eski ülke seçim barajıydı (2022'den beri yüzde yedi). Bunları karıştıрма. KPSS 2019

İki and, bir fark

MD. 103

Cumhurbaşkanının andı

- Devletin varlığı ve bağımsızlığı
- Milletin kayıtsız şartsız egemenliği
- Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefi
- Görevi tarafsızlıkla yerine getirmek

MD. 81

Milletvekilinin andı

- Devletin varlığı ve bağımsızlığı
- Milletin kayıtsız şartsız egemenliği
- Milli dayanışma ve adalet anlayışı
- Anayasaya sadakat

- ↳ "Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek" ve "tarafsızlık" sadece Cumhurbaşkanının andında. Vatan ve milletin bölünmez bütünlüğü, kayıtsız şartsız egemenlik, milli dayanışma ikisinde de var. KPSS 2023

③ Cumhurbaşkanının Görevleri ve Kararnameler

Cumhurbaşkanı mı, TBMM mi?

GÖREV	KİMİN?
Yasama yılının ilk günü açılış konuşması	Cumhurbaşkanı (gerekli görürse) KPSS 2020
Kanunları yayımlamak, geri göndermek	Cumhurbaşkanı
Kanunlar için Anayasa Mahkemesinde iptal davası	Cumhurbaşkanı KPSS 2020
Milletlerarası antlaşmaları onaylamak ve yayımlamak	Cumhurbaşkanı KPSS 2020
Millî güvenlik politikalarını belirlemek	Cumhurbaşkanı KPSS 2020
Sürekli hastalık, sakatlık, kocama sebebiyle cezayı hafifletmek ya da kaldırmak	Cumhurbaşkanı
Genel ve özel af ilanı	TBMM, beşte üç (360) ile KPSS 2020
Antlaşmayı onaylamayı uygun bulmak	TBMM
Savaş ilanı, para basılması	TBMM

⚠ ÖSYM tuzağı

Genel af Cumhurbaşkanının değil, **TBMM**'nin yetkisi. Cumhurbaşkanı sadece sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişinin cezasını hafifletir ya da kaldırır.

KPSS 2020

Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin sınırları (md. 104)

- Konusu **yürütme yetkisi**. Temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar kararnameyle düzenlenemez; sosyal ve ekonomik haklar düzenlenebilir.
- Anayasa'nın **sadece kanunla** düzenlenir dediği konularda ve kanunda **açıkça düzenlenmiş** konularda çıkarılamaz.
- Kanunla gelişirse **kanun** uygulanır; TBMM aynı konuda kanun çıkarırsa kararname hükümsüz kalır.
- Kararname ve yönetmelik, tarih yazmıyorsa **yayımlandığı gün** yürürlüğe girer.

Sorumluluk ve vekâlet

- Cumhurbaşkanı hakkında soruşturma: TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğunun önergesi, beşte üç (360) gizli oyla soruşturma, üste iki (400) gizli oyla Yüce Divana sevk.
- Makam boşalırsa 45 gün içinde seçim yapılır; o zamana kadar Cumhurbaşkanı yardımcısı vekâlet eder.
- TBMM beşte üçle (360), Cumhurbaşkanı da tek başına seçimlerin yenilenmesine karar verebilir; ikisinde de iki seçim birlikte yapılır.

④ Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar

Atanır, görevden alınır (md. 106)

- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanları, milletvekili seçilme yeterliliği olanlar arasından Cumhurbaşkanı atar ve görevden alır; ikisi de Cumhurbaşkanı'na karşı sorumlu.
- Milletvekili yardımcı ya da bakan olursa milletvekilliği sona erer.
- Atanan bakan ve yardımcı TBMM önünde andığer: milletvekili andıyla (md. 81).
KPSS 2021
- Bakanlıkların kurulması, kaldırılması ve teşkilatı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.
- 2016'da sorulan eski kural: boşalan bakanlığa en geç 15 gün içinde atama. Bakanlar Kurulu döneminin kuralıydı; bugünkü metinde süre yok. KPSS 2016

⚠ ÖSYM tuzağı

Bakan olan milletvekili güven mektubu sunmaz, güven oylamasına katılmaz, dokunulmazlığından feragat etmez: TBMM önünde andığer. Güven oylaması 2017'de kalktı. KPSS 2021

5) Bağı Kurullar ve Olağanüstü Hâl

Cumhurbaşkanına bağlı iki kurul

MD. 108

Devlet Denetleme Kurulu

İdarenin hukuka uygunluğunu, düzenli ve verimli yürümesini ve gelişmesini sağlamak için Cumhurbaşkanlığına bağlı. Cumhurbaşkanının isteğiyle denetler; yargı organları alanının dışında. Başkan ve üyelerini Cumhurbaşkanı atar.

KPSS 2023

MD. 118

Millî Güvenlik Kurulu

Başkanı Cumhurbaşkanı.

Üyeler: Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri komutanları.

KPSS 2018

İki kurulun ÖSYM'nin sorduğu noktası

- Devlet Denetleme Kurulu **Cumhurbaşkanlığına** bağlı. KPSS 2016
- MGK'nın gündemini, Cumhurbaşkanı yardımcıları ile Genelkurmay Başkanının önerilerini dikkate alarak **Cumhurbaşkanı** düzenler. KPSS 2018
- MGK tavsiye kararı alır, Cumhurbaşkanı değerlendirir. Jandarma Genel Komutanı 2017'den beri üye değil.

⚠ ÖSYM tuzağı

Devlet Denetleme Kurulu **Cumhurbaşkanlığına**, Kamu Denetçiliği Kurumu **TBMM Başkanlığına** bağlı. İdareyi "hukuka uygunluk, düzenlilik, verimlilik" için denetleyen DDK. KPSS 2023

Olağanüstü hâl (md. 119)

- 1) Sebepler: savaş ya da savaş gerektiren durum, seferberlik, ayaklanma, şiddet hareketleri, kamu düzeninin ciddi bozulması, tabii afet, salgın hastalık, ağır ekonomik bunalım.
- 2) **Cumhurbaşkanı** ilan eder: yurdun tamamında ya da bir bölgesinde, **en çok 6 ay**.
- 3) Karar aynı gün Resmî Gazete'de yayımlanır ve **TBMM onayına** sunulur; TBMM süreyi kısaltabilir, kaldırabilir ya da Cumhurbaşkanının istemiyle her defasında en çok **4 ay** uzatabilir.

4) Sonuçlar: vatandaşa **para, mal ve çalışma yükümlülüğü** getirilebilir; temel haklar **kısmen ya da tamamen durdurulabilir**; Cumhurbaşkanı **kanun hükmünde kararname** (Cumhurbaşkanlığı kararnamesi) çıkarabilir. **KPSS 2017**

5) OHAL kararnameleri aynı gün Meclis onayına sunulur; 3 ay içinde görüşülmezse kendiliğinden yürürlükten kalkar.

↳ **Kolluk yetkilerinin askerî makamlara geçmesi** sıkıyönetimin sonucuydu, olağanüstü hâlin değil; sıkıyönetim de 2017'de Anayasa'dan çıktı. Olağanüstü hâlde **genel mahkemeler** görevine devam eder. **KPSS 2017**

6) ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

1) 2016'da cevap 15 gündü; bu kural Bakanlar Kurulu dönemindeydi, bugün bakanları Cumhurbaşkanı süre sınırı olmadan atar. **KPSS 2016**

2) Devlet Denetleme Kurulu Cumhurbaşkanlığına bağlı; TBMM Başkanlığına ya da MGK'ya değil. **KPSS 2016**

3) 2017'de cevap 20 milletvekiliydi; bugün aday gösterme: parti grupları, yüzde beş oy alan partiler, 100.000 seçmen. **KPSS 2017**

4) Kolluk yetkilerinin askerî makamlara geçmesi sıkıyönetimin sonucu, olağanüstü hâlin değil. **KPSS 2017**

5) MGK gündemini Cumhurbaşkanı düzenler; Genelkurmay Başkanı ve yardımcılarının önerisi sadece dikkate alınır. **KPSS 2018**

6) Aday gösterme eşiği yüzde beş; yüzde üç hazine yardımı eşiği. **KPSS 2019**

7) Genel af ilanı TBMM'nin; açılış konuşması, antlaşmayı onaylamak, iptal davası, milli güvenlik politikası Cumhurbaşkanının. **KPSS 2020**

8) Bakan atanan milletvekili TBMM önünde andiçer; güven mektubu ya da güven oylaması yok. **KPSS 2021**

9) Md. 8'de yürütme yetkisini Anayasa'ya ve kanunlara uygun kullanacağı yazan sadece Cumhurbaşkanı; yardımcılar ve bakanlar sayılmaz. **KPSS 2023**

10) "Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefi" sadece Cumhurbaşkanının andında; bölünmez bütünlük ve egemenlik ikisinde de. **KPSS 2023**

- 19 İdarenin hukuka uygunluğunu denetleyen, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurul DDK; Kamu Denetçiliği Kurumu, Sayıştay ya da Strateji ve Bütçe Başkanlığı değil.

KPSS 2023

7 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Cumhurbaşkanı olmak için 40 yaşını doldurmak ve yükseköğrenim yapmış olmak gerekir.	☐ D ☐ Y
2. Bir kişi en fazla üç kez Cumhurbaşkanı seçilebilir.	☐ D ☐ Y
3. 100.000 seçmen Cumhurbaşkanı adayı gösterebilir.	☐ D ☐ Y
4. Cumhurbaşkanı genel af ilan edebilir.	☐ D ☐ Y
5. Bakan olarak atanan milletvekilinin milletvekilliği sona erer.	☐ D ☐ Y
6. Kişi hakları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenebilir.	☐ D ☐ Y
7. Cumhurbaşkanlığı makamı boşalırsa 45 gün içinde seçim yapılır.	☐ D ☐ Y
8. Olağanüstü hâl en çok bir yıl için ilan edilebilir.	☐ D ☐ Y
9. Jandarma Genel Komutanı Millî Güvenlik Kurulu üyesidir.	☐ D ☐ Y
10. Devlet Denetleme Kurulunun başkan ve üyelerini Cumhurbaşkanı atar.	☐ D ☐ Y
11. Bakanlıklar Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.	☐ D ☐ Y
12. Olağanüstü hâlde çıkarılan kararnameler TBMM onayına sunulmaz.	☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D Md. 101; ayrıca milletvekili seçilme yeterliliği.	7. D O zamana kadar Cumhurbaşkanı yardımcısı vekâlet eder.
2. Y En fazla iki kez; ikinci dönemde Meclis seçimi yenilerse bir kez daha aday olabilir.	8. Y En çok 6 ay; TBMM her defasında en çok 4 ay uzatılabilir.
3. D Md. 101.	9. Y 2017'den beri değil.
4. Y Genel ve özel af TBMM'nin (beşte üç).	10. D Md. 108.
5. D Md. 106.	11. D Md. 106 son fıkra.
6. Y Temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar kararnameyle düzenlenemez.	12. Y Aynı gün sunulur; 3 ay içinde görüşülmezse kalkar.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2014-2024 KPSS Genel Kültür testleri.